

Identifying and ranking the components of cultural diplomacy in Iranian cinema

Habib Sheikhi^{*}, Mohammad Soltanifar^{}**

Afsaneh Mozaffari^{*}**

Abstract

During the 21st century, cinema as an influential medium and consequently international festivals have been able to show their unique ability in the field of cultural diplomacy between Iran and the world. The main purpose of this study is to identify and rank the components of cultural diplomacy in Iranian cinema. The present research is applied in terms of the purpose of the research and descriptive-survey in terms of the subject and research questions. Data collection tools included a pair-based comparison questionnaire that was graded on an hourly basis. The statistical population studied in this study consisted of journalists and experts in the field of cinema and diplomacy. The snowball sampling method was used to select sample individuals. In the first stage, 21 indicators were identified from the perspective of experts using Delphi technique. Then, using the hierarchical analysis technique, the main dimensions of cultural diplomacy were ranked. The results showed that, according to experts, religious identity with a normalized weight of 0.360 was the first priority. The cultural dimension of cultural diplomacy with a normalized weight of 0.306 is the second priority. The technical dimension of cultural diplomacy with a normalized weight of 0.152 is the third priority.

^{*} Ph.D. Candidate of Social Communication Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, habib_sheikhi@yahoo.com

^{**} Professor, Department of Social Communication Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author), msoltanifar@yahoo.com

^{***} Assistant Professor, Department of Social Communication Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran, dr.afsaneh.mozaffari@gmail.com

Date received: 27/04/2024, Date of acceptance: 04/08/2024

The political dimension of cultural diplomacy with a normalized weight of 0.111 is the fourth priority. National identity with a normalized weight of 0.071 is the fifth priority. Due to the inconsistency rate of 0.05 in this ranking, there is a complete correlation between the pairwise comparison of the models.

Keywords: "Cultural Diplomacy", "Cinema", "Religious Identity", "Political", "National Identity".

شناسایی و رتبه‌بندی مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران

حبیب شیخی*

محمد سلطانی‌فر**، افسانه مظفری***

چکیده

هدف اصلی این پژوهش، شناسایی و رتبه‌بندی مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف تحقیق، کاربردی و از لحاظ موضوع و سوالات پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی - پیمایشی می‌باشد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها شامل پرسشنامه مبتنی بر مقایسات زوجی بود که بر اساس مقیاس ساعتی درجه‌بندی شد. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش متشکل از خبرگان و صاحب‌نظران حوزه سینما و دیپلماسی کشور بود. از روش نمونه‌گیری گلوله برفی برای انتخاب افراد نمونه استفاده شد. در مرحله اول ۲۱ شاخص از دیدگاه خبرگان و با استفاده از تکنیک دلفی شناسایی شد. در ادامه با استفاده از تکنیک تحلیل سلسله مراتبی ابعاد اصلی دیپلماسی فرهنگی رتبه‌بندی شدند. نتایج نشان داد که بر اساس دیدگاه خبرگان هویت دینی با وزن نرمال شده ۰.۳۶۰ در اولویت اول قرار دارد. بعد فرهنگی دیپلماسی فرهنگی با وزن نرمال شده ۰.۳۰۶ در اولویت دوم قرار دارد. بعد تکنیکی دیپلماسی فرهنگی با وزن نرمال شده ۰.۱۵۲ در اولویت سوم قرار دارد. بعد سیاسی دیپلماسی فرهنگی با وزن نرمال شده ۰.۱۱۱ در اولویت چهارم قرار دارد. هویت ملی با وزن

* دانشجوی دکتری، علوم ارتباطات اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران،
habib_sheikhi@yahoo.com

** استاد، گروه علوم ارتباطات اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده
مسئول)، msoltanifar@yahoo.com

*** استادیار، گروه علوم ارتباطات اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران،
dr.afsaneh.mozaffari@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۵/۱۴

نرمال شده ۰.۰۷۱ در اولویت پنجم قرار دارد. با توجه به نرخ ناسازگاری ۰.۰۵ در این رتبه‌بندی، بین مقایسه زوجی مدل‌ها سازگاری کامل وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: دیپلماسی فرهنگی، سینما، هویت دینی، هویت سیاسی، هویت ملی

۱. مقدمه

از برادران لومیر تا یوتیوب، تصاویر متحرک به عنوان ابزار مهم دیپلماتیک عمل می‌کنند و ایده‌های مربوط به ساختار مناسب جهت تشکیل ملل و شهروندان را در ارائه می‌دهند. امروزه کشورهای قدرتمند با استفاده از فیلم و ویدئو توانسته‌اند با تبلیغات تجاری و فرهنگی تأثیرات عمیقی بر افکار مخاطبین جهانی و محلی خود برجای بگذارند. برای دهه‌ها، انسان‌ها با پی بردن به قدرت نهفته در اشکال هنری ویژه موسیقی، سینما و هنرهای نمایشی از آن به عنوان یک زبان مشترک در برقراری ارتباط جوامع مختلف انسانی بایکدیگر و تحقق صلح جهانی استفاده نمودند.

نمایش فیلم‌های اعتراض آمیز در شبکه‌های اجتماعی و ارسال رسمی فیلم‌ها از سوی کشورها به اسکار، با هدف شاساندن عناصر هویت ملی در گستره جهانی است که اغلب نمی‌توان آن را از کانال‌های دیگر بیان نمود. هریسون فورد در ارتباط با سینما می‌گوید: یک تصویر به اندازه‌ی هزاران کلمه ارزش دارد، و وقتی سر صحنه فیلمی می‌روید که در آن فکر زیادی روی جنبه‌های بصری صحنه شده است، دلگرم می‌شوید. دیپلماسی فیلم در عصر دیجیتال به نقش فیلم و رسانه در سیاست جهانی معاصر تأکید دارد و در همین راستا رسانه‌های دولتی، محققان و فیلمسازان پیشرو، از رسانه سینما در قالب ابزار ارتباطات سیاسی و فرهنگی در انتشار طیف وسیعی از حوادث سیاسی روز، پروژه‌های سازمانی در حال انجام و بحث‌های جاری، استفاده می‌کنند.

در طول قرن بیست و یکم، سینما به عنوان یک رسانه‌ی تأثیر گذار و به تبع آن جشنواره‌های بین‌المللی توانسته‌اند از خود توانایی منحصر به فردی در عرصه دیپلماسی فرهنگی در سطح ملی و جهانی به نمایش بگذارند. برخی از فیلم‌ها با هدف سرگرم کردن مخاطبان و برخی دیگر با آموزش، ارتقا و حفظ روابط، شکستن کلیشه‌ها و فراتر رفتن از مرزها در سطوح مختلف، برنامه‌ریزی و تهیه می‌شوند. دیپلماسی فرهنگی یکی از ابزارهای عمده‌ای است که شامل برنامه‌های تبادل آکادمیک، حرفه‌ای، فرهنگی و دانشجویی، کنفرانس‌ها و سخنرانی‌ها در مورد مشکلات اقتصادی و اجتماعی، ادبیات، صنعت فیلم، هنر تئاتری، نمایشگاه‌های

شناسایی و رتبه‌بندی مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در ... (حبیب شیخی و دیگران) ۱۵۵

هنری، اجرا و کنسرت های رقص و موسیقی است و یک کشور می تواند برای ارتقاء منافع و موقعیت فرهنگی، سیاسی و... در جهان، آن را در انجام گفتگوهای سازنده و ایجاد یک تصویر مثبت از خود، به کار گیرد. «در فضای روابط فرهنگی بین المللی و دیپلماسی فرهنگی هر کشور دنبال آن است که تصویر خود را در میان مردم دیگر جوامع مثبت و سازنده نشان دهد» (قدمی، ۱۳۸۸).

در این تحقیق تلاش شده است تا از نظرات سینما گران و دیپلمات ها، توامان و مورد ارزیابی قرار گیرد. انتخاب کارشناسان هردو حوزه نیز براساس سوابق و تجربیات علمی و عملی آنها صورت گرفته است. به عنوان نمونه می توان به دکتر محمود عزیزی و دکتر ناصرآقایی با سابقه بازیگری و کارگردانی و تدریس درحوزه سینما و تئاتر در دانشگاه اشاره نمود. در حوزه دیپلماسی نیز همین روش اعمال شده است.

به لحاظ حجم اسناد موجود، ابتدا سینما و جشنواره های سینمایی و در مرتبه بعد، اسناد و مطالعات انجام شده، هرچند بسیار اندک در خصوص نگاه و عملکرد رجال سیاسی ایران در تسهیل و حضور قدرتمند سینمای ایران در عرصه های منطقه ای و جهانی مورد واکاوی قرار گرفت. ازیک سو علی الرغم تحلیل های فراوان در خصوص اثرات مثبت و منفی حضور سینما گران ایرانی در جشنواره های خارجی به عنوان ابزار سینمایی درهیچیک از آنها مدل مفهومی برای درک و ارزیابی موضوع ارائه نشده است و از سوی دیگر نگاه نقادانه به فیلم های ایرانی راه یافته به جشنواره های خارجی به همان نسبت در مورد جشنواره های داخلی، مشاهده نمی شود. یکی از نکات مهم مغفول مانده از نگاه منتقدین، عدم اطلاعات کافی و آمار قابل اعتماد از اقدامات دیپلماتیک انجام شده جهت حضور سینمای ایران در جهان تحت عنوان دیپلماسی فرهنگی می باشد.

در مطالعه جشنواره ها به عنوان یک رویداد فرهنگی در جهان خارج، نگاه تک بعدی وجود نداشته و به طور معمول همه ابعاد آن مورد بررسی قرار می گیرد. یکی از منابع نزدیک به این تحقیق از نظر موضوعی، کتاب بررسی ابعاد جشنواره ها و جوایز مهم فرهنگی جهان اثر دکتر حاکم قاسمی است که یک نگاه کلی به جشنواره های فرهنگی، ازجمله سینمایی نموده است. برای تحلیل ارتباط میان جشنواره های سینمایی و دیپلماسی فرهنگی ایران، درکنار اظهار نظرهای موافق و مخالف در قالب گفتگوهای رسانه ای، پژوهش های تخصصی و نظری اندکی آن هم به صورت تک بعدی در کشور صورت پذیرفته است و تاکنون

مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران شناسایی و مورد ارزیابی قرارنگرفته است و به طبع آن هر منتقدی از دریچه خاص خود بدان نگرسته است.

برخی از محققین رویکرد فیلمهای برگزیده را در بازنمایی مسائل اجتماعی ایران مورد بررسی قرار داده اند. به عنوان نمونه (غلامرضا محمدی مهر، عبدالله بیچرانلو) دربخش نتیجه‌گیری تحقیق خود در بازنمایی فیلم‌ها از جامعه ایران بیان می‌دارند: سیاه‌نمایی عمدتاً با نظریه‌های مرتبط با کلیشه‌سازی ارتباط پیدا می‌کند. یافته‌های بررسی تحقیق مذکور مسئله (سیاه‌نمایی) را تایید نمی‌نماید، چرا که فیلم‌ها از تنوع موضوعی چشمگیری برخوردارند و طبعاً تکرار سوژه و موضوع در آنها به چشم نمی‌خورد. به بیان دیگر، تنوع موضوعی موجود در فیلم‌های برگزیده جشنواره‌های بین‌المللی را نافی سیاه‌نمایی از جامعه ایرانی معرفی می‌کند. از سوی دیگر برخی از منتقدین معتقدند ساخت فیلم‌ها براساس سیاست‌گذاری‌های صاحبان جشنواره‌ها صورت می‌گیرد و عمده این سیاست‌ها مبتنی بر حمایت از فیلمهای ضد ایرانی و ضد انقلابی است. اکثر محققین خارجی نیز در مطالعات خود، حضور سینمای ایران در جشنواره‌های خارجی را فرصت مغتنمی جهت معرفی نسل جدیدی از سینماگران ایرانی دانسته که با تاکید بر ابعاد و مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی می‌توانند همانند پل ارتباطی قوی در تقویت مناسبات فرهنگی میان ملت‌ها، عمل کنند.

۲. مبانی نظری

سینمای ایران پس از انقلاب، در عمر نزدیک به چهاردهه خود، شاهد آمدن و رفتن مدیرانی با سلائق مختلف بوده است. در این آمد و شده‌ها، هر کدام تلاش داشتند تا «پسوند اسلامی» را همچون علوم دیگر مانند، اقتصاد اسلامی، بانکداری اسلامی و... به سینمای ایران بیافزایند. به بیان دیگر آنها در پی یافتن و رسیدن یک نسبتی میان انقلاب اسلامی با سینمای دینی بودند. البته این بدان معنی نیست که به لحاظ منطقی نسبت بین این دو از جنس نسبت تساوی باشد، بلکه این رابطه نوعی رابطه «عموم و خصوص مطلق» است.

در کنار تفاسیر مختلفی که از دین و سینمای مبتنی بر آن صورت می‌گیرد، تفسیری است که در قالب انقلاب اسلامی ایران و در بیان رهبران آن مطرح گردیده است، در هر صورت، با در نظر گرفتن چنین فرضیهایی، هم این انقلاب و هم سینمای آن (با توجه به ماهیت دینی انقلاب اسلامی) متصف به صفت دینی و اسلامی خواهند بود (میرزایی و دیگران، ۱۳۹۴: ۲۳۳). در طول سال‌ها و در دهه‌های مختلف ۶۰، ۷۰، ۸۰ و ۹۰ انواع و اقسام عناوین به این نوع سینما

شناسایی و رتبه‌بندی مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در ... (حبیب شیخی و دیگران) ۱۵۷

اطلاق شد، از سینمای عرفانی تارکوفسکی و بلوک شرق تا سینمای معناگرای دهه ۷۰ و ۸۰ و حتی سینمای موسوم به سینمای فاخر که عمدتاً فیلم‌های پرخرج و کم فروش را شامل می‌شد. اما آنچه در همه این سال‌ها و درطول بررسی و تحلیل سینمای دینی با تعاریف فوق حاصل شده است تنها ماکت و کلیشه‌ای از دین و عرفان و مفاهیم اخلاقی است که نه تماشاگر را مجبور می‌کند تا به سینما بیاید نه تأثیر می‌گذارد و فکر او را درگیر می‌کند (تقی زاده، ۱۳۹۵: ۲۴). دین اغلب نقش مهمی در فیلم دارد، اما آیا فیلم نیز در دین نقش مهمی دارد؟ شاید پرسش بهتر این باشد: آیا فیلم نقش مهمی در نحوه‌ی درک مفاهیم مذهبی دارد؟ فیلم‌ها نه تنها بازتابی از زندگی هستند، بلکه آنها نیز توانایی شکل دادن به هنجارها، ارزش‌ها، نگرش‌ها و ادراکات موجود در زندگی را دارند.

از سوی دیگر با توجه به سرعت انتشار تحولات متقارن و نامتقارن در ساختار امنیت جهان امروز، برای دولتمردان ایران روشن شده است که بااستفاده از ابزارهای فرهنگی، مذهبی و زبان جدید که فراتر از دیپلماسی سنتی است، می‌توانند به اعتبار جهانی خود کمک نمایند (ارهان، ۲۰۱۸: ۲۴۱).

سینما، باارائه یک تصویر متفاوت ازفرهنگ ایرانی-اسلامی، فرصتی دوباره در شکل دادن به ذهن و قلب جهانیان مهیا می‌نماید. اسکار و دیگر جوایز بین‌المللی کسب شده ازسوی کارگردانان، بازیگران وتولیدات سینمای ایران، منابع ارزشمندی برای صدور و ترویج فرهنگ و هویت ایرانی درسراسرجهان می‌باشند واین درحالی است که تعامل بین زیبایی شناسی و مسائل اجتماعی و سیاسی درهزاره سوم، حضورموفقیت آمیز فیلم های ایرانی در جشنواره‌ها، فضای بین‌المللی را مهیای روایت جدیدی از دیپلماسی فرهنگی ایران نموده است. ج. ا. ایران تلاش نموده است با قراردادن مبنای استراتژی دیپلماسی خود بر پایه بسیج دیپلماتیک با هدف رفع مسائل سخت وبه کارگیری قدرت نرم افزاری روز از طریق ارتقاء ارزش ها و باورهای مذهبی پیش وپس از اسلام، در جهت مقابله با ایران هراسی حاصل از تبلیغات سوء و محور شرارت خوانده شدن از سوی آمریکا، در باشگاه دیپلماتیک بین الملل، حضوری قدرتمند داشته باشد.

جمهوری اسلامی ایران برای به دست آوردن ذهن و قلب مردمان خارج از کشورو با آگاهی از تمدن ایران پیش از اسلام، می‌بایستی درقالب برنامه‌های فرهنگی بسیاری از آداب و رسوم سنت‌های ایرانی مانند جشن نوروز را توسعه داده و به موازات آن، اقدام به برجسته نمودن روزهای سیاسی در دنیای اسلام همانند روز جهانی قدس؛ برنامه‌های متنوع آموزشی تمام وقت در سراسر جهان برای جوانان با حضور فعال در محیط آنلاین، راه اندازی شبکه‌های

ماهواره ای به بسیاری از زبان های زنده دنیا، رسانه های پرتعداد دولتی و به تشویق فعالیت های هنری از جمله سینما، نماید.

در این دیدگاه، دیپلماسی فرهنگی ممکن است در قالب دیپلماسی موسیقی، خوشنویسی فارسی، دیپلماسی دینی دیپلماسی ادبیات یا دیپلماسی سینمای ایران اجرا شود، زیرا هنرمندان ایرانی درسراسر جهان مبدل به سفیران و منابع قدرت نرم شده اند که می توانند تغییرات تدریجی در درک دیگران از هویت ایرانی ایجاد کنند.

۳. نظریه های مرتبط با سینما و دیپلماسی فرهنگی

الف) نظریه سازه انگاری

با کاربرد این نظریه فرایند هویت سازی و همچنین نرم ها و هنجارها بصورت مناسبی قابل تبیین می باشند؛ با عنایت به موضوع ارتباطات فرهنگی از میان نظریه های موجود در روابط بین الملل، نظریه سازه انگاری به بهترین وجه شکل گیری و نقش آفرینی هویت ها را توضیح می دهد و به عنوان یکی از چارچوب های نظری، قابلیت کاربری مناسبی برای این تحقیق دارد، چون می تواند تبیین مناسبی در خصوص شکل گیری هویت تمدن اسلامی در سطح جهان اسلام از سوی دولت ج. ا. ایران ارائه کند.

ب) نظریه بازنمایی

امروزه مفهوم بازنمایی به شدت وامدار آثار استوارت هال است و به ایده های بنیادین در مطالعات فرهنگی و رسانه ای مبدل شده است. هال شاخص ترین چهره مطالعات فرهنگی است که با رجوع به نظریه «هژمونی» گرامشی به احیاء نگاه انتقادی گرامشی به فرهنگ می پردازد (گیویان، ۱۳۸۸: ۹۲). اشکال رسانه ای واقعیت، شکلی خاص از بازنمایی جهان است که از منطق زبانی تبعیت می کند. آنها همچون سمبل و نشانه عمل می کنند، نشانه ها، مقاصد و ایده های ما را نمایندگی می کنند، به گونه ای که دیگران می توانند آنها را رمزگشایی کنند، بفهمند و واکنشهای خود را در برابر آن سامان دهند (هال، ۱۸۸۳: ۹). هال با نظریه برساختگرایانه بازنمایی این بحث را مطرح می کند که رسانه ها واقعیت را بازتاب نمیدهند، بلکه آن را به رمز در می آورند (روژک، ۲۰۰۹: ۹۱). این امر در ارتباط با «دیگری» و از خلال تفاوت های معنایی شکل می گیرد. به عنوان مثال در فیلم جدایی نادر از سیمین، بازنمایی صورت گرفته از این طبقه بیشتر بر زندگی روزمره ای که این طبقه درگیر آن است تأکید می کند. به

شناسایی و رتبه‌بندی مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در ... (حبیب شیخی و دیگران) ۱۵۹

علاوه، طبقه متوسط به عنوان طبقه ای که به اوضاع و شرایط، بدبین است و طبقه ای که با تضاد و دوگانگی در زندگی اش مواجه است در فیلم بازنمایی می شود. (جعفری و مظفری، ۱۳۹۲: ۱۲۷).

ج) نظریه قدرت نرم (جوزف نای)

جوزف نای، قدرت متقاعدکنندگی یا قدرت نرم را توانایی یک کشور در ایجاد شرایطی می‌داند که در آن منافع و علائق کشور با تعریف و تعیین منافع سایر کشورها، همخوانی داشته باشد. این مکانیسم می‌تواند از طریق جذابیت فرهنگ و ارزش‌های یک کشور برای سایرین صورت گیرد که دیگران را ترغیب به تبعیت از آن کشور کند و یا اینکه آن کشور بتواند دستور کار جهانی و هنجارهای بین‌المللی را منطبق بر خواست و هنجارهای کشور خود به پیش ببرد. ابزارها و منابع اعمال قدرت به شکل پیچیده در ارتباطی متقابل، به یکدیگر وابسته اند. جنگ نرم اساساً با تغییر اعتقاد فرد و جامعه اعمال می‌شود. جنگ نرم آنچنان عمل می‌کند که نفس تسلیم، تشخیص داده نمی‌شود (مرادی، ۱۳۸۸).

۴. نظریه باز تولید فرهنگی (لویی آلتوسرو بوردیو)

مفهوم باز تولید فرهنگی در نظریات لویی آلتوسرو و پیر بوردیو از اهمیت و جایگاه ویژه ای برخوردار است. آلتوسرو با رویکرد ساختارگرایانه، باز تولید را در تحلیل هایش مطرح می‌کند و برای کنشگر نقش چندانی قائل نمی‌شود. آلتوسرو معتقد است که باز تولید از طریق ایدئولوژی صورت می‌گیرد، بدین معنا که ایدئولوژی به شیوه ای ناخودآگاه بر افراد تحمیل می‌شود و به صورت ضمنی عمل می‌کند. به طوریکه در رفتارها، ساختارها و تصورات بدیهی افراد رسوخ می‌کند و بدین ترتیب به امری طبیعی و جهان شمول تبدیل می‌شود. در مقابل بوردیو تحت تاثیر نگاه تلفیقی خویش به عاملیت و ساختار، مفهوم باز تولید را در تحلیل‌هایش به کار می‌گیرد و به رابطه دیالکتیکی ساختار و عاملیت معتقد است. بر این اساس، ساختارها هم ساختار دهنده هستند یعنی کنشها را هدایت و مهار می‌کنند و هم ساختمان‌دهند، یعنی کنشگران آن‌ها را تولید و بازتولید می‌کنند. به عنوان مثال در تئوری بوردیو کارکرد واقعی مدرسه، تولید و باز تولید نظام موجود نابرابری‌های اجتماعی است.

۵. نظریه واقع گرایی سینمایی

رنالیسم از آغازپیدایش سینما، بحث زیباشناسی فیلم را تحت تاثیر قرار داده است (تئودور، ۱۳۷۵: ۷۷). آندره بازن و زیگفرید کراکوتر آغازگر نظریه ی واقع گرایی در سینما بودند. (بازن، ۱۳۷۶). کتاب سینما چیست؟ به شرح دیدگاه های وی در زمینه ی واقع گرایی سینما می پردازد. این کتاب مهمترین مقاله های بازن است که توسط خودش در سال ۱۹۵۷ جمع آوری شده است. بازن کمال سینما را در هنر واقعیت بودن می دانست (آندرو، ۱۳۶۵: ۲۶۷).

۶. هدف پژوهش

شناسایی و رتبه بندی مولفه های دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران

۷. روش تحقیق

وقتی پژوهشی به قصد کاربرد نتایج یافته هایش برای حل مشکلات خاص در سازمان انجام می شود، چنین تحقیقی، پژوهش کاربردی نامیده می شود. با توجه به مطالب گفته شده، تحقیق حاضر بر اساس هدف کاربردی و بر اساس روش، توصیفی و از نوع پیمایشی می باشد.

۸. جامعه آماری، نمونه آماری و روش نمونه گیری در فاز اول پژوهش

جامعه آماری مورد مطالعه این پژوهش کلیه کارشناسان حوزه سینما و دیپلماسی کشور را شامل می شود. برای نمونه گیری از تکنیک گلوله برفی (Snowball Sampling) استفاده شده است. یکی از رویکردهای متداول در نمونه گیری متوالی یا متواتر نمونه گیری گلوله برفی است. این نوع نمونه گیری یک روش غیراحتمالی است که حالت انتخاب تصادفی نیز دارد. این روش زمانی مناسب است که اعضای یک گروه یا جامعه به راحتی قابل مشخص شدن نباشند. در این روش پژوهشگر ابتدا افرادی را شناسایی می کند و پس از دریافت اطلاعات از آنها می خواهد که فرد یا افراد دیگری را به وی معرفی کنند (بابی (Babbie E)، ۲۰۰۲). این روش همچنین برای شناسایی افراد متخصص در یک زمینه خاص نیز مورد استفاده قرار می گیرد (مکنی و مکیب (Macnee CI, Mccabe Sm.)، ۲۰۰۸). ساعتی (۱۹۹۰) معتقد است تعداد ده نفر از خبرگان برای پاسخگویی کافی است. زیرا پاسخ دهندگان مدیران و اساتیدی هستند که در زمینه مورد بحث

شناسایی و رتبه‌بندی مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در ... (حبیب شیخی و دیگران) ۱۶۱

صاحب نظر می باشند. بنابراین افراد واجد شرایط ذاتاً محدود هستند. در بیشتر موارد کمتر از ۱۰ کارشناس در دسترس است و این رویکردی متعارف در تصمیم‌گیریهای چندمعیاره است (حبیبی و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۹).

۹. ابزار گردآوری داده‌ها

در پژوهش حاضر از پرسشنامه سه نوع پرسشنامه استفاده شد. (۱) پرسشنامه دلفی (۲) پرسشنامه مقایسات زوجی و در پرسشنامه مقایسات زوجی هم پاسخ‌دهنده برای پاسخ به هر یک از پرسش‌های مرحله اول، جدول پیشنهادی ساعتی (بیشترین اهمیت با عدد ۹ و اهمیت یکسان با عدد ۱) را در اختیار دارد.

۱۰. نتایج یافته‌های پژوهش

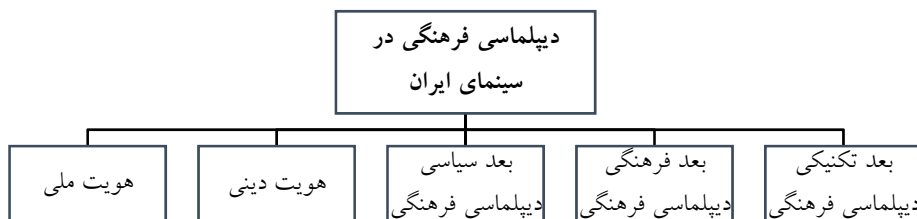
۱. اولویت بندی ابعاد دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران چگونه است؟

در گام نخست مولفه‌های اصلی انتخاب شده است که عبارتند از:

مولفه‌های تحقیق با اندیس عددی بصورت جدول ۱ نامگذاری شده‌اند تا در جریان تحقیق به سادگی قابل ردیابی و مطالعه باشد. در این پژوهش برای تعیین وزن ابعاد دیپلماسی فرهنگی از تکنیک تحلیل سلسه‌مراتبی استفاده شده است. الگوی سلسله‌مراتبی مدل با استفاده از تکنیک AHP در نمودار ۱ ترسیم شده است.

جدول ۱. ابعاد دیپلماسی فرهنگی

نماد	ابعاد
C۱	هویت ملی
C۲	هویت دینی
C۳	بعد سیاسی دیپلماسی فرهنگی
C۴	بعد فرهنگی دیپلماسی فرهنگی
C۵	بعد تکنیکی دیپلماسی فرهنگی

نمودار ۱. نمایش سلسله‌مراتبی معیارها

و تمامی عناصر هر خوشه باید به صورت دو به دو مقایسه شوند. بنابراین اگر در یک خوشه n عنصر وجود داشته باشد $\frac{n(n-1)}{2}$ مقایسه صورت خواهد گرفت. چون هفت معیار وجود دارد بنابراین تعداد مقایسه‌های انجام شده برابر است با:

$$\frac{n(n-1)}{2} = \frac{5(5-1)}{2} = 10$$

بنابراین ۲۱ مقایسه زوجی از دیدگاه گروهی از خبرگان انجام شده است و با استفاده از تکنیک میانگین هندسی دیدگاه خبرگان تجمیع گردیده است. پس از گردآوری نظرات کارشناسان، برای تجمیع نظرات از تکنیک میانگین هندسی استفاده شد. برای انجام تحلیل سلسله‌مراتبی، نخست مولفه‌ای اصلی بر اساس هدف به صورت زوجی مقایسه شده‌اند. برای این منظور از نظر گروهی خبرگان استفاده شده است و با استفاده از تکنیک میانگین هندسی و نرمال‌سازی مقادیر بدست آمده، بردار ویژه محاسبه خواهد شد. میانگین هندسی نظرات کارشناسان برای مقایسه زوجی مولفه‌ها به صورت فرمول ۲ است:

فرمول (۲)

$$\mu_g = \left(\prod_{i=1}^n a_i \right)^{1/n} = \sqrt[n]{a_1 \cdot a_2 \cdot \dots \cdot a_n}$$

$$C_1 - C_2 = \sqrt[7]{8 * \frac{1}{9} * 1 * \frac{1}{7} * \frac{1}{6} * \frac{1}{9} * \frac{1}{7} * \frac{1}{5} * \frac{1}{9} * \frac{1}{9}} = 0.247$$

شناسایی و رتبه‌بندی مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در ... (حبیب شیخی و دیگران) ۱۶۳

جدول ۲. نظرات کارشناسان و محاسبه میانگین هندسی نظرات

معیارها	C۱	C۲	C۳	C۴	C۵
C۱	۱.۰۰۰	۰.۲۴۷	۰.۵۲۳	۰.۳۱۵	۰.۳۲۷
C۲	۴.۰۴۹	۱.۰۰۰	۳.۷۰۴	۱.۲۷۲	۲.۴۰۹
C۳	۱.۹۱۲	۰.۲۷۰	۱.۰۰۰	۰.۲۰۳	۱.۲۵۰
C۴	۳.۱۷۵	۰.۷۸۶	۴.۹۲۶	۱.۰۰۰	۱.۶۶۸
C۵	۳.۰۵۸	۰.۴۱۵	۰.۸۰۰	۰.۶۰۰	۱.۰۰۰

جدول ۳. ماتریس مقایسه زوجی معیارهای اصلی

مقایسات زوجی	۱ کارشناس	۲ کارشناس	۳ کارشناس	۴ کارشناس	۵ کارشناس	۶ کارشناس	۷ کارشناس	۸ کارشناس	۹ کارشناس	۱۰ کارشناس	میانگین هندسی
C۱-C۲	۸	۱/۹	۱	۱/۷	۱/۶	۱/۹	۱/۷	۱/۵	۱/۹	۱/۹	۰.۲۴۷
C۱-C۳	۶	۱/۹	۲	۱	۱/۶	۶	۱/۵	۱/۵	۱/۷	۱/۵	۰.۵۲۳
C۱-C۴	۸	۱/۹	۱/۷	۱/۳	۴	۱/۸	۱/۷	۱	۱/۹	۱/۵	۰.۳۱۵
C۱-C۵	۶	۱/۸	۱	۱/۳	۱	۱/۷	۱/۶	۱/۹	۱/۹	۱/۸	۰.۳۲۷
C۲-C۳	۷	۱/۸	۱	۷	۷	۷	۶	۱	۹	۵	۳.۷۰۴
C۲-C۴	۱/۸	۱/۹	۱/۶	۵	۴	۱/۶	۶	۳	۸	۵	۱.۲۷۲
C۲-C۵	۸	۱/۷	۱/۷	۵	۱	۸	۴	۱/۹	۹	۷	۲.۴۰۹
C۳-C۴	۱/۸	۱/۹	۱/۷	۱	۱	۱/۸	۱/۶	۱	۱/۹	۱/۵	۰.۲۰۳
C۳-C۵	۸	۷	۱/۶	۱	۹	۱/۶	۱/۷	۱/۵	۱/۹	۷	۱.۲۵۰
C۴-C۵	۸	۹	۷	۱	۱	۵	۱/۵	۱/۹	۹	۱/۷	۱.۶۶۸

گام بعدی محاسبه میانگین هندسی هر سطر برای تعیین وزن معیارها است:

$$\pi_1 = \sqrt[7]{1 * 0.247 * 0.523 * 0.315 * 0.327} = 0.422$$

به همین ترتیب میانگین هندسی سایر سطرها محاسبه می شود.

$$\pi_2 = 2.150$$

$$\pi_3 = 0.666$$

$$\pi_4 = 1.830$$

$$\pi_5 = 0.906$$

سپس مجموع میانگین هندسی تمامی سطرها محاسبه می شود.

$$\sum_{i=1}^m \pi_i = 0.422 + 2.150 + 0.666 + 1.830 + 0.906 = 5.973$$

با تقسیم میانگین هندسی هر سطر بر مجموع میانگین هندسی سطرها مقدار وزن نرمال بدست می آید که به آن بردار ویژه نیز گفته می شود. خلاصه نتایج در جدول ۴ آمده است:

جدول ۴. ماتریس مقایسه زوجی مولفه های اصلی

معیارها	۱C	۲C	۳C	۴C	۵C	میانگین هندسی	بردار ویژه
۱C	۱.۰۰۰	۰.۲۴۷	۰.۵۲۳	۰.۳۱۵	۰.۳۲۷	۰.۴۲۲	۰.۰۷۱
۲C	۴.۰۴۹	۱.۰۰۰	۳.۷۰۴	۱.۲۷۲	۲.۴۰۹	۲.۱۵۰	۰.۳۶۰
۳C	۱.۹۱۲	۰.۲۷۰	۱.۰۰۰	۰.۲۰۳	۱.۲۵۰	۰.۶۶۶	۰.۱۱۱
۴C	۳.۱۷۵	۰.۷۸۶	۴.۹۲۶	۱.۰۰۰	۱.۶۶۸	۱.۸۳۰	۰.۳۰۶
۵C	۳.۰۵۸	۰.۴۱۵	۰.۸۰۰	۰.۶۰۰	۱.۰۰۰	۰.۹۰۶	۰.۱۵۲
						۵.۹۷۳	---

براساس بردار ویژه بدست آمده:

هویت دینی با وزن نرمال شده ۰.۳۶۰ در اولویت اول قرار دارد.

بعد فرهنگی دیپلماسی فرهنگی با وزن نرمال شده ۰.۳۰۶ در اولویت دوم قرار دارد.

بعد تکنیکی دیپلماسی فرهنگی با وزن نرمال شده ۰.۱۵۲ در اولویت سوم قرار دارد.

بعد سیاسی دیپلماسی فرهنگی با وزن نرمال شده ۰.۱۱۱ در اولویت چهارم قرار دارد.

هویت ملی با وزن نرمال شده ۰.۰۷۱ در اولویت پنجم قرار دارد.

۱.۱ محاسبه نرخ ناسازگاری

در متد AHP تصمیم‌گیرندگان و خبرگانی که نظرات خود را اعلام داشته‌اند باید آزمون سازگاری بر روی آنها انجام گیرد. این آزمون بر اساس نسبت‌های سازگاری (Cobsistency Ratios (CR)) ماتریس مقایسه‌ای انجام می‌گیرد. CR یک زوج ماتریس مقایسه‌ای برابر است با نسبت درجه سازگاری آن به مقدار تصادفی مربوطه (To Corresponding Random Value)

۱.۱.۱ محاسبه بردار مجموع وزنی

ماتریس مقایسات زوجی را در بردار ستونی «وزن نسبی» ضرب می‌کنیم. بردار جدیدی را که به این طریق بدست می‌آید، بردار مجموع وزنی نامیده می‌شود.

$$AW_1 = (1 * 0.071) + (0.247 * 0.360) + (0.523 * 0.111) + (0.315 * 0.306) + (0.327 * 0.152) = 0.364$$

$$AW_2 = 1.813$$

$$AW_3 = 0.595$$

$$AW_4 = 1.615$$

$$AW_5 = 0.789$$

۱.۲ محاسبه بردار سازگاری

برای محاسبه بردار سازگاری، عناصر بردار مجموع وزنی را بر بردار اولویت نسبی تقسیم می‌کنیم.

$$AW_1 \div W_1 = 5.156$$

$$AW_2 \div W_2 = 5.037$$

$$AW_3 \div W_3 = 5.339$$

$$AW_4 \div W_4 = 5.273$$

$$AW_5 \div W_5 = 5.208$$

۱.۱۲ محاسبه λ_{Max}

میانگین عناصر بردار سازگاری λ_{Max} را بدست می‌دهد.

$$\lambda = \frac{(\lambda_{11} + \lambda_{12} + \lambda_{13} + \lambda_{14} + \lambda_{15})}{5} = 5.203$$

۲.۱۲ محاسبه شاخص سازگاری (CI)

شاخص سازگاری بصورت زیر تعریف می‌شود.

$$CI = \frac{\lambda_{Max} - n}{n - 1}$$
$$CI = \frac{5.203 - 5}{4} = 0.05$$

نرخ ناسازگاری مقایسه‌های انجام شده ۰.۰۵ بدست آمده است که کوچکتر از ۰.۱ می‌باشد و بنابراین می‌توان به مقایسه‌های انجام شده اعتماد کرد.

۱.۳ بحث در نتایج

این پژوهش همچون اغلب پژوهش‌های علمی دیگر دارای محدودیت‌ها و نقاط قوتی می‌باشد. این پژوهش که می‌توان آن را از نخستین مطالعات توانان حوزه‌های سینما و دیپلماسی فرهنگی دانست که در گام نخست به شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های فرهنگی در سینمای ایران پرداخته شده، و در گام بعدی بر اساس رتبه‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های شناسایی شده، وضعیت موجود آنها و تفاوت با وضع مطلوب مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج نهایی بررسی حاکی از نامطلوب بودن وضعیت ابعاد دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران است. یکی از نکات مهم حاصل از بررسی مصاحبه‌های انجام شده، تفاوت فاحش میان اعتقاد بر مطلوبیت وضع موجود از نگاه کارشناسان دیپلماسی فرهنگی و سینمایی کشور است، به گونه‌ای که در میان نخبگان دیپلماسی کشور، تقریباً همگی وضعیت موجود را مطلوب دانسته، در حالیکه نخبگان سینمایی وضعیت را در سه گروه: مطلوب، نامطلوب و متعادل ارزیابی می‌کنند. بر اساس یافته‌ها، دو حوزه دیپلماسی فرهنگی و سینمای ایران، به صورت جداگانه از بیشترین تعداد مقالات پر استناد برخوردار بوده که نشان از سطح بالای عملکرد علمی پژوهش‌گران این دو حوزه در کشور دارد.

در مقابل به جهت تعداد اندک تحقیق دو حوزه فوق در یک قالب وبه صورت توأمان، حاکی از آن است که در این حوزه ضعف پژوهشی قابل توجهی وجود دارد. لذا این تحقیق تلاش شده است تا سوابق مربوط به تلاش‌ها و نقطه نظرات سینماگران و دیپلمات‌ها، توأمان مورد ارزیابی قرار گیرد. ابتدا به لحاظ حجم اسناد موجود، به سینما و جشنواره‌های سینمایی پرداخته شده و در مرتبه بعد، اسناد و مطالعات انجام شده، هرچند بسیار اندک در خصوص نگاه و عملکرد رجال سیاسی ایران در تسهیل و حضور قدرتمند سینمای ایران در عرصه‌های منطقه‌ای و جهانی مورد واکاوی قرار گرفته شده است. علی‌رغم تحلیل‌های فراوان در خصوص اثرات مثبت و منفی حضور سینماگران ایرانی در جشنواره‌های خارجی به عنوان ابزار سینمایی، در هیچیک از آنها مدل مفهومی برای درک و ارزیابی موضوع ارائه نشده است. یکی از نکات مهم مغفول مانده از نگاه منتقدین، عدم اطلاعات کافی و آمار قابل اعتماد از اقدامات دیپلماتیک انجام شده جهت حضور سینمای ایران در جهان می‌باشد. درخصوص نقش سینما در دیپلماسی فرهنگی، دادگران و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی سینمای ایران پرداخته و این رسانه را در بر پایدی به ارزش‌ها و انتقال فرهنگ بسیار اثرگذار معرفی کردند. ترکمان و همکاران (۱۳۹۱) معتقدند که رسانه سینما علاوه بر جنبه قوی بصری و روایتی، دارای عناصر مشترکی با سایر ابزار بیانی، عدم اطلاعات کافی و آمار قابل اعتماد از اقدامات دیپلماتیک انجام شده جهت حضور سینمای ایران در جهان می‌باشد. درخصوص نقش سینما در دیپلماسی فرهنگی، دادگران و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی سینمای ایران پرداخته و این رسانه را در بر پایدی به ارزش‌ها و انتقال فرهنگ بسیار اثرگذار معرفی کردند. ترکمان و همکاران (۱۳۹۱) معتقدند که رسانه سینما علاوه بر جنبه قوی بصری و روایتی، دارای عناصر مشترکی با سایر ابزار بیانی، به ویژه ادبیات و رمان می‌باشد. سینما نیز همچون دیگر ابزار بیانی دارای یک نوع رابطه دیالکتیکی با جامعه بوده که می‌تواند بر تاثیر و تاثیرگذار. سینما همچون سایر هنرها می‌تواند بازتاب دهنده مهم‌ترین مسائل هر اجتماعی باشد. لذا اهمیت بررسی سینما به عنوان یک میدان هنری و عنصر فرهنگی در وهله اول به سبب اهمیت بازنمایی یا تاثیرگذاری آن دارای اهمیت است. از آنجا که سینما نقش بسیار مهمی در خلق و تغییر فرهنگ و فرهنگ پذیری دارد، تاثیرات خود را بر روی جوامع مختلف به شیوه‌های متفاوتی بر جای گذاشته است. صمدی (۱۳۹۳) معتقد است ارتباطات و فرهنگ، محکوم به همزیستی هستند. فرهنگ مشخص کننده ساختار، معنا و زمینه ارتباطی است که صورت می‌گیرد. بدون فرهنگ، هیچ ارتباطی قادر به بقا نیست، لذا بین مجموعه فرهنگ و ارتباطات روابط تنگاتنگ و پویایی وجود دارد. وقتی که از فرهنگ یا فرهنگ عمومی بحث

می‌کنیم، نمی‌توانیم از نقش رسانه‌های همگانی مانند سینما غفلت کنیم زیرا این وسایل نقش و تاثیر بسزایی در فرهنگسازی دارند. آگاهی‌های اجتماعی در یک جامعه وقتی به صورت فرهنگی عمومی در می‌آید که دائماً از طریق رسانه‌های جمعی مطرح و بررسی شوند. در تبیین نتایج وضعیت نامطلوب ابعاد دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران، شواهد و قرائن حاکی از آنست که این رسانه عمومی نتوانسته رسالت خود را در حوزه‌های: هویت دینی، ملی، فرهنگی، سیاسی و یا حتی تکنیکی به درستی انجام دهد. در راستای عدم وضعیت مطلوب ابعاد دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران، منتج شده از این پژوهش، نیاز است تا در صنعت سینمای ایران بازنگری اساسی صورت پذیرد. در ادامه با بیان وضعیت موجود براساس نتایج حاصل از آزمون‌های انجام شده، پیشنهادهایی برای رفع و یا کاهش شکاف میان وضعیت موجود با مطلوب ابعاد دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران ارائه شده است:

- میانگین تجربی هویت ملی برابر با ۲،۴۰ و کمتر از میانگین مورد انتظار (۳) بود. با توجه به اینکه مقدار در سطح خطای کمتر از ۰،۰۵ معنی‌دار بوده، لذا نتیجه گرفته می‌شود که هویت ملی به عنوان یکی از مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران با وضعیت مطلوب، فاصله دارد. در شرایط سیاسی امروز با تهدید فرهنگ ملی از هرسو، بیش از هر زمان دیگر، نیاز به بازنمایی مثبت از میراث تاریخی، ادبی و هنری کشور احساس می‌شود. سهم تولیدات سینمای ایران از آثار ادبی و ملی کشور پس از انقلاب چه مقدار بوده است. شاهنامه فردوسی به عنوان یک اثر حماسی با آن غنای عظیم و ادبی چندبار دستمایه ساخت فیلم‌های ایرانی قرار گرفته است از هنر و صنعتی که با فرهنگ خود بیگانه است چه انتظاری می‌توان داشت.

- در ارتباط با هویت ملی پیشنهاد می‌شود که در کنار اهمیت دادن به زبان و ادبیات فارسی، گویش‌های اقوام ایرانی به عنوان یک واقعیت پذیرفته شده و سعی در اطلاع رسانی عمومی در خصوص آداب و رسوم ایرانی و نه صرفاً یک نژاد و زبان و قوم خاص شود. باید پذیرفت که بدون پذیرش تنوع اقوام و زبانها در ایران، سینما نمی‌تواند یک رسانه مقبول در خصوص اشاعه فرهنگ باشد. اساطیر و تاریخ ملی مشاهیر ادبی، علمی و مذهبی، نمادهای ملی (پرچم، سرود ملی و...) به عنوان بخشی از هویت ملی به گونه‌ای ترویج شوند که معرف هویت ایرانی باشند. میانگین تجربی هویت دینی برابر با ۲،۳۹ و کمتر از میانگین مورد انتظار (۳) بود. مقدار t در سطح خطای کمتر از ۰،۰۵ معنادار بود. با توجه به اینکه مقدار t در سطح خطای کمتر از ۰،۰۵ معنی‌دار بود، لذا نتیجه گرفته

می‌شود که هویت دینی نیز به عنوان یکی از مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در سینمای ایران وضعیت مطلوبی ندارد. جهت بهبود وضعیت و افزایش تأثیر هویت دینی در دیپلماسی فرهنگی پیشنهاد می‌شود که متون دینی، مناسک دینی، اماکن مذهبی و تاریخ اسلام، به عنوان بخشی از هویت دینی به گونه‌ای ارائه شوند، که عاری از هرگونه جزم‌گرایی باشند. درکنار آن، این واقعیت پذیرفته شود که همه دنیا مسلمان نیستند و اجباری هم به پذیرش اعتقادات دینی ما ندارند.

- میانگین تجربی بعد سیاسی دیپلماسی فرهنگی برابر با ۲.۳۹ و کمتر از میانگین مورد انتظار (۳) بود. مقدار t در سطح خطای کمتر از ۰.۰۵ معنادار بود. با توجه به اینکه مقدار t در سطح خطای کمتر از ۰.۰۵ معنی‌دار بود، می‌توان نتیجه گرفت که این بعد دیپلماسی فرهنگی نیز با وضعیت مطلوب فاصله دارد. یکی از اشکالات عدم مطلوبیت بعد سیاسی و دیگر ابعاد بررسی شده، وجود مراکز تصمیم‌گیری متعدد و ریل‌گذاری‌های موازی هم در امر سیاست‌گذاری‌ها و اقدامات حاصل از آنها است. در این ارتباط کاستن از تعداد مراکز و حوزه‌های تصمیم‌گیری و عدم تداخل کاری نهادها و سازمان‌های متولی امر دیپلماسی فرهنگی، می‌تواند در تقویت نگاه مثبت به ایران بسیار کارگشا باشد. واقعیت امر اینست که امروزه سینمای ایران در این حوزه از کارایی لازم برخوردار است؛ اما می‌بایستی سیاست‌های خارجی و داخلی کشور مکمل و مقدم بر آن باشند. در شرایط کنونی با تصویری که به واسطه سیاست‌های خارجی از کشور در ذهن جهانیان نسبت به ما شکل گرفته، سینما بسیار سخت بتواند آن را ترمیم و تصحیح کند. هر چند ارائه تصویر دروغین و مهندسی شده نیز از اخلاق به دور است. لذا بایستی بستر ارائه این تصویر مثبت فراهم شود تا سینما بتواند آن را به شکل واقعی انعکاس دهد. رسالت سینما بایستی به سمتی هدایت شود تا چهره واقعی اجتماع را نشان دهد. زیرا این امر سبب خواهد شد تا اجتماع در صدد اصلاح خود بر آید.

- میانگین تجربی بعد فرهنگی دیپلماسی فرهنگی برابر با ۲.۰۸ و کمتر از میانگین مورد انتظار (۳) بود. با توجه به اینکه مقدار t در سطح خطای کمتر از ۰.۰۵ معنی‌دار بود، لذا نتیجه گرفته می‌شود که در بعد فرهنگی نیز از نظر کارشناسان از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست. جهت بهبود وضعیت بعد فرهنگی پیشنهاد می‌شود که در تولیدات سینمایی، معرفی آداب و رسوم ملی مذهبی، به شیوه‌ای انجام گیرد که معرف تمام اقوام و ادیان کشور باشد و طیف خاصی را در برنگیرد. ارزش‌های فرهنگی مشترک با سایر ملل

با هدف ایجاد پیوند بین ملتها و برقراری صلح، تبلیغ و ترویج بایستی در تولیدات و اقدامات فرهنگی مورد توجه ویژه قرار گیرند.

- میانگین تجربی بعد تکنیکی دیپلماسی فرهنگی برابر با ۲.۰۵، کمتر از میانگین مورد انتظار (۳) بود. با توجه به اینکه مقدار t در سطح خطای کمتر از ۰.۰۵ معنی دار بود، لذا نتیجه گرفته می شود بعد تکنیکی نیز در ساختار سینمایی کشور از وضعیت مطلوب به دور است و این امر از نگاه مخاطب خارجی جهت انتخاب فیلم، فاکتور بسیار مهمی است. یکی اولین مشکل سینمای ایران در رقابت با سینمای جهان، فقدان امکانات سخت افزاری است. از سینمای بدون امکانات استودیویی و بدون ابزار و متخصص و دانش فنی انتظار موفق عمل نمودن در عرصه دیپلماسی فرهنگی تصویری باطل است. در ارتباط با بعد تکنیکی، بهره گیری از امکانات مدرن و به روز در صنعت سینمای داخلی، به ویژه اعزام دانشجویان و علاقمندان جهت آشنایی با علوم و تکنیک های نو، همچنین دعوت از کارشناسان و اساتید فن خارجی جهت آموزش، می تواند به تأثیرگذاری این رسانه کمک شایانی بنماید.

کتابنامه

- ترکمان، فرح؛ فرهادی، محمود؛ معدنی، سعید و کوثری، مسعود. (۱۳۹۱). «بررسی جامعه شناختی عوامل موثر بر مصرف سینما». دومین کنفرانس ملی جامعه شناسی و علوم اجتماعی، ص ۱-۲۴.
- تودور، اندرو (۱۳۷۵). تئوری های سینما. ترجمه رحیم قاسمیان، چاپ اول، تهران: انتشارات سروش.
- تقی زاده، محمد (۱۳۹۵). «سینمایی که باید فکر را درگیر کند». ایران. شماره ۶۳۳۱، ص ۲۲.
- جعفری، علی و مظفری، افسانه. (۱۳۹۲). «بازنمایی زندگی طبقه متوسط در سینمای ایران»، فصلنامه رادیو و تلویزیون، زمستان، سال نهم، شماره ۲۱، صص ۱۴۹-۱۲۷.
- تقی زاده، محمد. (۱۳۹۵). «سینمایی که باید فکر را درگیر کند». روزنامه ایران. مهر، ۶۳۳۱، ص ۲۲.
- حافظ نیا، محمد رضا. (۱۳۸۰). مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران: انتشارات سمت.
- خاکی، غلامرضا. (۱۳۹۰). روش تحقیق در مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرکز انتشارات علمی، تهران: بازتاب
- دادگران، محمد؛ زندی، مهسا و امیری، مریم. (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر نقش فرهنگی سینمای ایران بر پابندی ارزشهای اخلاقی جوانان»، مطالعات رسانه ای، پاییز، سال دهم، صص ۷-۲۰.

شناسایی و رتبه‌بندی مولفه‌های دیپلماسی فرهنگی در ... (حبیب شیخی و دیگران) ۱۷۱

راوودراد، اعظم و تمنایی، امیرحسین. (۱۳۹۲). «تحلیل رابطه سیاست های فرهنگی سینمایی ایران با فیلم های معرفی شده به عنوان نمایندگان سینمای ایران به آکادمی اسکار»، **فصلنامه تحقیقات فرهنگی**، دوره ششم، شماره ۱، صص ۸۱-۱۰۳.

صمدیار، حسین. (۱۳۹۳). تاثیر رسانه و صنعت سینما بر هویت فرهنگی و اسلامی نوجوانان و جوانان. **کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی مرکز راهبری مهندسی فرهنگی شورای فرهنگ عمومی**. استان بوشهر.

قدمی، حسن؛ مصطفوی، حمید (۱۳۸۸). اهمیت فعالیت های فرهنگی و ارائه مدل عملیاتی دیپلماسی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. **مدیریت فرهنگی**، سال سوم، شماره ۵، پاییز. ص ۶۳.

گیویان، عبدالله و سروی زرگر، محمد. (۱۳۸۸). «بازنمایی ایران در سینمای هالیوود»، **فصلنامه تحقیقات فرهنگی** دوره دوم، شماره ۸، صص ۱۴۷-۱۷۷.

میرزایی، حسن محمد. مجیدی، محمدرضا و حسین زاده محمدعلی (۱۳۹۴). «سینمای انقلاب اسلامی (دینی)؛ ابزاری قدرتمند برای انتقال ارزشهای دینی و انقلابی به نسل جوان» (مطالعه موردی: تحلیل محتوای فیلم سینمایی طلا و مس). **پژوهش های معاصر انقلاب اسلامی**. دوره ۱، شماره ۲، تابستان. ص ۲۳۳.

Babbie E. (2002). The Basics Of Social Research. 2Nd Ed. Ed. Belmont, Calif. ; London: Wadsworth/Thomson Learning;.

Macnee CI, McCabe Srn. (2008). Understanding Nursing Research: Using Research In Evidence-Based Practice. 2Nd Ed. Ed. Philadelphia, Pa; Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.

Erhan. Irina.(2018). Cinema as a tool of influences in the portfolio of irans publicdiplomacy.

Hall, S(ed). (2003) Representation: Cultural Representations and Signifying Practices, London: Sage Publication.

Rojek, Chris(2003). *Stuart Hall*, Polity Publication.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی